

УДК 635.9:581.522.4:581.52(477.60)

О.З. ГЛУХОВ¹, С.І. ПРОХОРОВА¹, Г.Г. ДЕРЕВ'ЯНСЬКА², Г.І. ХАРХОТА¹

¹ Донецький ботанічний сад НАН України
Україна, 83059 м. Донецьк, пр. Ілліча, 110

² Донецький національний університет
Україна, 83050 м. Донецьк, вул. Щорса, 46

ДЕКОРАТИВНІ ІНТРОДУЦЕНТИ ПРИРОДНОЇ ФЛОРИ В ТЕХНОГЕННОМУ МЕГАПОЛІСІ ДОНЕЦЬК-МАКІЇВКА

Вперше проаналізовано видовий склад інтродукованих декоративних рослин аборигенної флори (154 види судинних рослин), які довільно залучено з природних місцезростань у техногенний мегаполіс Донецьк-Макіївка. Такий варіант первинного введення для культивування видів рослин у нових техногенних умовах розглядається як стихійна, довільна або аматорська інтродукція. Проведено біоекологічний та ценотичний аналіз видового складу, виділено групи за декоративними якостями, часом цвітіння та частотою трапляння на території техногенного мегаполісу, а також групу рідкісних видів та видів, які потребують охорони. Підкреслено, що декоративні рослини місцевої флори, стихійно інтродуковані в озеленення техногенного мегаполісу Донецьк-Макіївка, виконують естетичну, санітарно-гігієнічну роль, мають демонстраційно-пізнавальне та виховне значення.

Техногенний мегаполіс Донецьк-Макіївка є промисловим центром Донбасу, в якому зосереджена п'ята частина виробничих потужностей України [15]. Постійне антропогенне забруднення довкілля, зростання міського населення супроводжується кардинальними перетвореннями ландшафтних комплексів, змінами у складі та структурі місцевої флори і рослинності. Розорювання природних територій, збір та викопування рослин, порушення їхніх місцезростань, зміна екологічних умов призводить до того, що види природної флори, особливо декоративні, поступово зникають у зелених зонах міст [9].

У цілому у складі природної флори Донбасу налічується понад 300 видів декоративних рослин [7]. Ботанічні сади активно проводять інтродукцію видів природної флори в культуру [1, 3, 13, 18]. Зокрема в Донецькому ботанічному саду НАН Украї-

ни (ДБС) протягом багатьох років тривають інтродукційні дослідження рослин аборигенної флори [10, 11], успішно інтродуковано близько 400 видів [8], серед них рідкісні, ендемічні, реліктові, декоративні види [10–12]. За результатами інтродукції рекомендовано для культивування близько 250 декоративних видів аборигенної флори [4], які відрізняються екологічною різноманітністю, багатством кольорів, стійкістю до місцевих умов та можуть зростати на бідних і порушених кам'янистих ґрунтах [6, 17].

Поряд з науковою інтродукцією видів природної флори в культуру, на території мегаполісу Донецьк-Макіївка протягом тривалого часу проводилося неконтрольоване залучення дикорослих декоративних рослин. Люди висаджували біля своїх помешкань декоративнолистяні та гарноквітучі рослини, які переносили із природних місцезростань.

Поняття "інтродукція" трактують по-різному [14, 16]. Ми дотримувалися точки

зору тих авторів, які розглядають інтродукцію як введення в культуру дикорослих рослин як у межах ареалу, так і в нових місцях, де ці види не траплялись ані в дикому, ані в культурному стані [5]. Отже, хоча стихійне залучення видів декоративних рослин природної флори відбувається в межах їхнього ареалу, рослину переносять в нові умови, які відрізняються від таких її екологічного ареалу. Таке не контрольоване перенесення рослин можна розглядати як первинну інтродукцію, тобто як вирощування дикорослих рослин у культурних умовах під контролем людини (хоча і невеликої кількості екземплярів або навіть поодиноких). На нашу думку, такий варіант інтродукції слід розглядати як стихійну, довільну або аматорську інтродукцію без досліджень у природі, без урахування запасів, без вивчення рослинного організму в умовах природного місцезростання, дослідження його біології, особливостей онтогенезу, стану популяцій, стратегії тощо.

Таким чином, відбувається стихійний, довільний експеримент. Дані щодо видового складу рослин, залучених аматорами з природних місцезростань для культивування як декоративні у мегаполісі Донецьк-Макіївка, відсутні. А оскільки кількість таких рослин щорічно збільшується, що зумовлено як зростанням інтересу до ландшафтного будівництва взагалі, так і облаштуванням місць проживання та праці мешканців міст, то реєстрація видового складу, контроль і прогнозування поширення цих видів є актуальним та важливим завданням.

Мета досліджень — інвентаризація та аналіз видового складу декоративних рослин природної флори, стихійно залучених у декоративне озеленення техногенного мегаполісу Донецьк-Макіївка.

Результати

Вперше складено список декоративних рослин природної флори, інтродукованих у

техногенний мегаполіс Донецьк-Макіївка, який нараховує 154 види, що представляють 93 роди та 35 родин.

За життєвою формою та тривалістю життєвого циклу переважають трав'янисті багаторічники (137 видів, 90 %). З (2 %) видами представлені однорічники (*Nigella arvensis* L., *Trifolium arvense* L., *Xeranthemum annuum* L.) та дворічники (*Hesperis ruscotricha* Borbás et Degen., *H. sibirica* L., *Campanula sibirica* L.). *Viola matutina* Klokov та *Centaurea cyanus* L. можуть бути як одно-, так і дворічниками, а *Scabiosa ochroleuca* L., *Physalis alkekengi* L., *Salvia aethiopsis* L. — як багато-, так і дворічниками. Напівкущиками є 5 (3 %) видів: *Silene supina* M. Bieb., *Jurinea brachycephala* Klokov, *Linum czerniaëvii* Klokov, *Teucrium polium* L., *Thymus marschallianus* Willd.

За біоценотичним оптимумом, тобто за відношенням видів до фітоценотичного середовища угруповання в цілому (біотопу), провідне місце серед декоративних інтродуцентів природної флори займають степанти (50 %) (рисунок), друге місце — сільванти (21 %), третє — пратанти (17 %). Такий розподіл інтродукованих декоративних рослин місцевої флори за ценоморфами можна пояснити тим, що для прикрашання садибних та прибудинкових ділянок міські мешканці викопують рослини переважно в місцях відпочинку. Такими рекреаційними зонами зазвичай є схили із залишками природної рослинності біля водойм, узлісся, степові або лучні ділянки біля дачних територій. Серед гігоморф переважають ксерофіти (26 %) та мезоксерофіти (27 %) (див. рисунок). Гігрофіти представлені одним видом — *Ranunculus polyphyllus* Waldst. et Kit. ex Willd., який тяжіє до вологих місцезростань узлісся та луків.

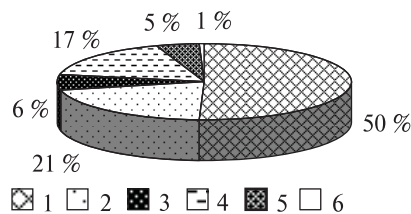
Найбільш толерантними до умов техногенного середовища виявилися ксерофітні рослини степових та відкритих кам'янистих місцезростань (*Eremogone beibersteinii* (Schlecht.) Holub, *Dianthus andrzejowskianus* (Zapał.) Kulcz., *Silene supina*,

Gypsophila paniculata L., види роду *Linum* L., *Verbascum phoeniceum* L., *Salvia aethiops*, *Centaurea salonitana* Vis., *C. marschalliana* Spreng., *Helichrysum arenarium* (L.) Moench.), а також деякі галофіти (*Ornithogalum fischerianum* Krasch., *Limonium platyphyllum* Linz., *Trifolium ambiguum* M. Bieb.) та ефемероїди, що зростають на узліссях та степових ділянках (*Crocus reticulatus* Steven ex Adams, *Iris pumila* L., *Gagea minima* (L.) Ker-Gawl. та ін.).

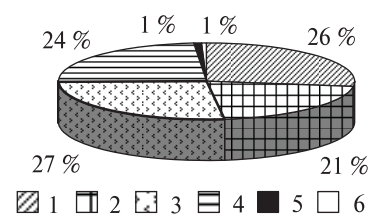
За декоративними якостями рослини природної флори класифіковано на такі групи: декоративно-листяні — *Festuca valesiaca* Gaudin, *Asarum europaeum* L., *Asparagus officinalis* L., *A. polyphyllus* Steven; гарноквітучі — *Xeranthemum annuum*, *Allium flavescens* Besser, *A. waldsteinii* G. Don f., *Clematis integrifolia* L., *Pulsatilla patens* (L.) Mill., *Thymus marschallianus*, *Stellaria holostea* L., *Ranunculus polyphyllus*, *R. scythicus* Klokov, *Adonis vernalis* L.; види з декоративними листками і квітками — *Achillea leptophylla* M. Bieb., *Erodium beketowii* Schmalh., *Linum austriacum* L., *L. flavum* L., *Phlomis tuberosa* L.; види з декоративними плодами — *Physalis alkekengi*, *Echinops ruthenicus* M. Bieb., *Eryngium campestre* L.; ґрунтопокривні рослини — *Hylotelephium maximum* (L.) Holub, *H. polonicum* (Błocki) Holub, *Sedum acre* L., *Sempervivum ruthenicum* Schnittsp. et C. B. Lehm, *Vinca herbacea* Waldst. et Kit.

Декоративні якості рослин виявляються в різні пори року. За цією ознакою декоративні інтродуценти місцевої флори розподілено на такі групи:

— види, найбільш декоративні навесні (кінець березня — квітень — початок травня). До цієї групи включено види ранньовесняного, весняного та пізньовесняного цвітіння. До ранньовесняних видів (8,5 %) віднесено *Tussilago farfara* L., *Crocus reticulatus*, *Hyacinthella pallasiana* (Steven) Losinsk., *H. leucophaea* (K. Koch) Schur, *Tulipa ophiophylla* Klokov et Zoz, *T. quercetorum* Klokov et Zoz, *Fritillaria ruthenica* Wikstr.,

А

Б

Ценоекологічні спектри декоративних інтродуцентів природної флори в техногенному мегаполісі Донецьк-Макіївка: А — за ценоморфами: 1 — степанти, 2 — сільванти; 3 — петрофіти; 4 — пратанти; 5 — псаммофіти; 6 — прибережно-водні рослини; Б — за гігоморфами: 1 — ксерофіти; 2 — мезофіти; 3 — мезоксерофіти; 4 — ксеромезофіти; 5 — гігромезофіти; 6 — гігрофіти

Ornithogalum boucheanum (Kunth) Asch., *O. kochii* Parl. та ін., до весняних (13,6 %) — *Adonis vernalis* L., *A. wolgensis* Steven, *Anemone ranunculoides* L., *Polygonatum odoratum* (Mill.) Druce, *Ficaria verna* Huds aggr., *Viola ambigua* Waldst. et Kit., *V. donetzkiensis* Klokov, *V. hirta* L., *Iris halophila* Pall. тощо, до пізньовесняних (16,9 %) — *Bellevalia sarmatica* (Pall. ex Georgi) Woronow, *Fragaria viridis* Duchesne, *Astragalus pubiflorus* DC., *Lathyrus pallescens* (M. Bieb.) K. Koch, *Phlomis tuberosa*, *Veronica spicata* L., *Centaurea marschalliana*, *Jurinea arachnoidea* Bunge та ін.;

— види, декоративні влітку (57,2 %): *Echinops sphaerocephalus* L., *Betonica officinalis* L., *Gypsophila paniculata*, *Goniolimon tataricum* (L.) Boiss., *Limonium platyphyllum*, *Hypericum perforatum* L., *Hesperis pycnotricha*, *H. sibirica*, *Hylotelephium maximum*, *Galium ruthenicum* Willd., *Veronica austriaca* L. тощо;

— види, декоративні наприкінці літа — на початку осені (3,9 %): *Alcea rugosa* Alef., *Lavatera thuringiaca* L., *Teucrium polium*, *Aster bessarabicus* Bernh. ex Rchb., *Galatella dracunculoides* (Lam.) Nees, *Echinops ruthenicus* тощо.

Декоративні інтродуценти місцевої флори культивують у міському озелененні у насадженнях спеціального призначення (вуличні насадження, захисні смуги, квітники, газони, цвинтарі), насадженнях загального користування (парки, міські сади і сквери, бульвари), насадженнях обмеженого користування (житлові райони, мікрорайони, території культурно-побутових, адміністративних, громадських установ, загальноосвітніх шкіл, ділянки біля вищих навчальних закладів, дитячих установ). Насадження різного функціонального призначення є важливим компонентом міського середовища, що позитивно впливає на його ландшафтні та естетичні характеристики. У масштабних квітникових композиціях використовують *Pyrethrum corymbosum* (L.) Scop., *Linum austriacum*, *L. flavum*, *Veronica spicata*, *Delphinium sergii* Wissjul. Це високорослі, стійкі в місцевих кліматичних умовах рослини. У рокаріях вирощують високодекоративні і невибагливі багаторічники, що характеризуються низькою формою росту, раннім і тривалим цвітінням: *Iris pumila*, *Paeonia tenuifolia* L., *Pulsatilla pratensis* (L.) Mill. У декоруванні ранньовесняних квітників відмічено *Hyacinthella pallasiana*. Різними видами ковили (*Stipa* L.) оформлюють альпійські гірки. На промислових майданчиках агломерації Донецьк-Макіївка успішно вирощують такі рослини, як *Clematis integrifolia*, *Anemone sylvestris* L., *Veronica barrelieri* Schott, *Pyrethrum corymbosum*, *Muscari neglectum* Guss. ex Ten., *Pulsatilla patens*, *P. pratensis*, *Centaurea marschalliana* [19].

Деякі види декоративних інтродуцентів широко культивують, оскільки вони мають високі декоративні якості, високу житте-

вість у культурі, природний поліморфізм (*Vinca herbacea*, *Convallaria majalis* L., *Asarum europaeum*, *Adonis wolgensis*, *Delphinium sergii*, *Sedum acre*, *Sempervivum ruthenicum* тощо), інші представлені лише поодинокими знахідками, переважно в приватних садибах (*Campanula persicifolia* L., *Allium flavescens*, *Betonica officinalis*, *Paeonia tenuifolia*, *Adonis vernalis*, *Fritillaria ruthenica*, *Linum czerniaëvii*).

Цікаво, що серед досліджених декоративних рослин природної флори є рідкісні (*Dianthus andrzejowskianus*, *Silene supina*, *Hypericum perforatum*, *Allium flavescens*) та види, які потребують охорони (*Campanula persicifolia*, *C. trachelium* L., *Erodium beketowii*, *Fritillaria ruthenica*, *Leucanthemum vulgare* Lam., *Origanum vulgare* L., *Pulsatilla patens*, *Adonis vernalis*, *Corydalis marschalliana* (Pall. ex Willd.) Pers.). *Paeonia tenuifolia*, *Tulipa ophiophylla*, *T. quercetorum*, *Crocus reticulatus*, *Stipa lessingiana* Trin. et Rupr., *Eremurus spectabilis* Bieb. занесено до Червоної книги України [11]. Через нещадне винищення у природних місцезростаннях, ареал цих видів швидко скорочується. Окрім їх збереження *ex situ* за умов інтродукції у ДБС, порятунком для них є саме аматорська інтродукція в культуру, завдяки якій вони не зникають, а продовжують існувати та поширюватися на території техногенного мегаполісу Донецьк-Макіївка. При цьому рослина у будь-якому випадку потрапляє з природного фітоценотичного оточення в умови, не властиві її екологічній природі: крім того, що присутній догляд за рослиною (розпушування ґрунту, полив, внесення добрив, видалення бур'янів тощо), відбувається перехід від моно- до полікультур, в яких має місце диференціація рослин за екологічними нішами. В таких штучних рослинних угрупованнях утворюються гомеостатичні інтродукційні популяції декоративних видів рослин природної флори, близькі за структурою до популяцій цих видів у природних місцезростаннях.

Деякі види рослин, що давно та успішно культивуються аматорами, не тільки здатні утворювати стійкі та життєздатні популяції в культурі, а і спонтанно переходити в антропогенно трансформовані місцезростання і навіть у техногенні екотопи мегаполісу Донецьк-Макіївка. Наприклад, *Silene supina*, *Gypsophila paniculata* активно розповсюджуються на відвали вугільних шахт, *Trifolium arvense*, *Eryngium campestre*, *Convolvulus lineatus*, *Verbascum phoeniceum*, *Nigella arvensis*, *Viola matutina*, *V. odorata* L., *Alcea rugosa*, *Lavatera thuringiaca*, *Lathyrus tuberosus* L., *Tanacetum millefolium* (L.) Tzvelev можна зустріти на пустирях, узбіччях доріг мегаполісу, а такі види, як *Inula helenium* L., *Leucanthemum vulgare*, *Centaurea cyanus*, є звичайними на територіях промислових майданчиків.

Пристаюючи до нових умов, рослина використовує весь свій біоекологічний потенціал, набутий у процесі еволюції. Так, види, що в природі зростають у вологих тінистих місцях (ліси, чагарники), на території мегаполісу займають екологічні ніші, що відповідають їхнім біоекологічним властивостям, — у місцях, де є затінення від багатоповітрянок (наприклад, *Veronica austriaca*, *Symphytum tauricum* Willd., *Lathyrus pallescens*, *Stellaria holostea*, *Corydalis marschalliana*, *C. solida* (L.) Clairv.).

Наші спостереження свідчать, що декоративні рослини аборигенної флори, які стихійно інтродуковані в декоративне озеленення техногенного мегаполісу Донецьк-Макіївка, здатні в умовах культури добре розвиватися, значно подовжувати період цвітіння і цвісти повторно, у них спостерігається поліморфізм за розмірами, забарвленням квіток, їхньою будовою, ступенем розсіченості листків та іншими ознаками (наприклад, у *Anemone nemorosa*, *A. ranunculoides*, *A. sylvestris*), що зрештою може спричинити утворення екоморфотипів, стійких до екологічних умов техногенного мегаполісу Донецьк-Макіївка. Такі самі зако-

номірності відмічено при інтродукційних дослідженнях деяких рідкісних рослин природної флори в ДБС [10]. Ці екотипи можна розглядати як вихідні форми для селекції декоративних рослин.

Отже, пластичність та різноманітність стратегій життєдіяльності декоративних рослин аборигенної флори зумовлюють можливість їхнього існування в техногенних умовах мегаполісу.

Використання декоративних рослин природної флори в озелененні техногенного мегаполісу Донецьк-Макіївка проводиться емпірично. Людина, відбираючи із природних місцезростань рослини, робить це а priori, лише за власним смаком та уподобаннями, не спираючися на знання біології, екології, особливостей поведінки виду в тих чи інших умовах тощо. Часто такий експеримент закінчується невдачею. Але ті рослини, що приживаються в нових умовах, добре розвиваються та утворюють життєздатні популяції, мають перевагу перед інорайонними декоративними рослинами, і тому є потенційно найбільш перспективними для масштабного розведення в культурі.

Крім того, що стихійна, аматорська інтродукція рослин суттєво доповнює видову різноманітність декоративних рослин на території мегаполісу Донецьк-Макіївка, вона може стати ефективним доповненням до наукової інтродукції, що включає всебічне і глибоке вивчення рослин у природі, аналіз умов становлення виду у минулому та теперішньому, розробку комплексу заходів щодо окультурювання конкретного виду з метою максимального прояву його корисних ознак [2]. І хоча стихійна, аматорська інтродукція переслідує здебільшого суто утилітарні цілі, її результати слід урахувати при введенні рослин у культуру. Більш того, це є необхідним для тривалого моніторингу за станом та подальшим поширенням залучених із природи рослин, інвентаризації їхнього видового складу, який постійно розширюється,

вивчення їхньої морфологічної мінливості тощо. Завдяки своїм біоекологічним властивостям та декоративним якостям такі рослини є більш стійкими в даних умовах порівняно з інтродуцентами з інших регіонів. Тому розширення наукових досліджень щодо збереження декоративних рослин місцевої флори поза природними місцезростаннями є актуальним завданням.

Висновки та перспективи

Результати дослідження засвідчили, що в умовах техногенного мегаполісу протягом тривалого часу можуть успішно зростати багато декоративних рослин природної флори. Вони добре розвиваються, цвітуть, дають плоди та життєздатне насіння. Їх доцільно використовувати як маточники для отримання посадкового матеріалу та як вихідний матеріал для селекції, вивчення морфологічної мінливості рослин у техногенних умовах тощо.

Аналіз життєвого стану популяцій стихійно інтродукованих декоративних рослин природної флори свідчить про величезні можливості і резерви для подальшого збільшення фіторізноманітності досліджуваної урбанотериторії за рахунок рослин місцевої флори, що сприятиме поліпшенню екологічного стану техногенного середовища. Декоративні види місцевої флори можна використовувати як для декоративного оформлення квітників, так і для трав'янистого покриття типу газону, а також для самостійних композицій у вигляді гірок, садів безперервного цвітіння, фрагментів природних рослинних угруповань тощо. Такі ділянки природної флори, окрім декоративно-естетичної та санітарно-гігієнічної ролі, мають демонстраційно-пізнавальне значення. Окрім суто біологічної доцільності, це виховує у населення любов до рідної природи. В цілому, рослини природної флори заслуговують на ширше залучення до техногенних ландшафтів агломерації Донецьк-Макіївка.

1. *Баканова В.В.* Опыт интродукции декоративных поликарпиков — редких видов флоры СССР // VIII съезд Укр. ботан. о-ва: Тез. докл. — К.: Наук. думка, 1987. — С. 204–205.

2. *Гродзинский А.М.* Насущные задачи интродукции и акклиматизации растений // Интродукция растений и зеленое строительство: Юбилейная сессия ботан. садов Украины и Молдавии, 12–13 дек. 1972 г.: Материалы докл. — К.: Наук. думка, 1973. — С. 3–5.

3. *Декоративні рослини природної флори України / Н.Е. Антонюк, Р.М. Бородин, В.В. Стопкань, Л.С. Скворцова.* — К.: Наук. думка, 1977. — С. 86–136.

4. *Декоративные растения природной флоры Донбасса: Рекомендации.* — Донецк: Б.и., 1990. — 95 с.

5. *Замятнин Б.Н.* О терминах и понятиях в работе по интродукции и акклиматизации растений // Ботан. журн. — 1971. — 56, № 8. — С. 1095–1103.

6. *Ивашин Д.С.* К вопросам интродукции растений местной флоры // Интродукция растений и зеленое строительство: Юбилейная сессия ботан. садов Украины и Молдавии, 12–13 дек. 1972 г.: Материалы докл. — К.: Наук. думка, 1973. — С. 60–61.

7. *Ивашин Д.С.* Рослинні ресурси Донбасу // Досягнення ботан. науки на Україні: V з'їзд Укр. ботан. т-ва, 19 квіт. 1971 р.: Зб. доп. — Донецьк: Б.в., 1971. — С. 104.

8. *Каталог растений Донецкого ботанического сада: Справочное пособие / Под общ. ред. Е.Н. Кондратюка.* — К.: Наук. думка, 1988. — 528 с.

9. *Кондратюк Е.Н., Хархота А.И.* Влияние антропопрессии на флору и растительность Донбасса // Промышленная ботаника. — К.: Наук. думка, 1980. — С. 9–51.

10. *Остапко В.М., Зубцова Т.В.* Интродукция редких видов флоры юго-востока. — Севастополь: Вебер, 2006. — 296 с.

11. *Остапко В.М.* Интродукція деяких перспективних декоративних рідкісних рослин флори Донбасу // Интродукція та акліматизація рослин на Україні. — 1983. — Вип. 23. — С. 52–57.

12. *Охраняемые растения Донецкой области (методические рекомендации в помощь лектору).* — Донецк: Радянська Донеччина, 1983. — 24 с.

13. *Русанов Ф.Н.* Об окультуривании дикорастущих декоративных растений // Бюл. ГВС. — 1964. — Вып. 53. — С. 37–39.

14. *Соболевская К.А.* О методах интродукции природной флоры // Полезные растения природной флоры Сибири. — Новосибирск: Наука, 1967. — С. 3–13.

15. Третьяков С.В. Экологические проблемы Донецкой области // Экологические проблемы индустриальных мегаполисов: II междунар. науч.-практ. конф., 24–27 мая 2005 г.: Материалы конф. — М.: МГУИЭ, 2005. — С. 8–14.

16. Харкевич С.С. Полезные растения природной флоры Кавказа и их интродукция на Украине. — К.: Наук. думка, 1966. — 301 с.

17. Харкевич С.С. Пути использования и охраны природной флоры // Интродукция растений и зеленое строительство: Юбилейная сессия ботан. садов Украины и Молдавии, 12–13 дек. 1972 г.: Материалы докл. — К.: Наук. думка, 1973. — С. 5–8.

18. Харкевич С.С., Антонюк Н.Е., Бородин Р.М., Скворцова Л.С. Травянистые декоративные растения природной флоры Украины, их интродукция и использование в озеленении // Там же. — С. 141–143.

19. Хархота А.И. Создание декоративно-познавательных уголков природной флоры при озеленении предприятий // Каталог разработок Донецкого ботанического сада. — Донецк: Б.и., 1994. — С. 24–25.

Рекомендував до друку
В.І. Мельник

А.З. Глухов¹, С.И. Прохорова¹,
А.Г. Деревянская², А.И. Хархота¹

¹ Донецкий ботанический сад НАН Украины,
Украина, г. Донецк

² Донецкий национальный университет,
Украина, г. Донецк

ДЕКОРАТИВНЫЕ ИНТРОДУЦЕНТЫ ПРИРОДНОЙ ФЛОРЫ В ТЕХНОГЕННОМ МЕГАПОЛИСЕ ДОНЕЦК-МАКЕЕВКА

Впервые проанализировано видовой состав интродуцированных декоративных растений аборигенной флоры (154 вида сосудистых растений), которые произвольно привлечены из природных местообитаний в техногенный мегаполис Донецк-Макеевка. Такой вариант первичного введения для

культивирования растений в новых техногенных условиях рассматривается как стихийная, произвольная или аматорская интродукция. Проведен биоэкологический и ценотический анализ видового состава, выделены группы по декоративным качествам, времени цветения и частоте встречаемости на территории техногенного мегаполиса, а также группа редких и охраняемых видов. Подчеркнуто, что декоративные растения местной флоры, которые стихийно интродуцированы в озеленение техногенного мегаполиса Донецк-Макеевка, выполняют эстетическую, санитарно-гигиеническую роль, имеют демонстрационно-познавательное и воспитательное значение.

O.Z. Glukhov¹, S. I. Prokhorova¹, G.G. Derevyanska²,
G.I. Kharkhota¹

¹ Donetsk Botanic Gardens, National Academy of
Sciences of Ukraine,
Ukraine, Donetsk

² Donetsk State University,
Ukraine, Donetsk

ORNAMENTAL ALIEN PLANTS OF NATURAL FLORA IN ANTHROPOGENIC MEGALOPOLIS DONETSK-MAKEEVKA

Species composition of ornamental alien plants from aboriginal flora (154 species of vascular plants) intentionally attracted from natural habitats into the anthropogenic megalopolis Donetsk-Makeevka was first found and analyzed. This way of primary introduction for plant cultivation in new man-made conditions was treated as spontaneous, intentional or amateur introduction. Bioecological and coenotic analyses of the species composition are performed; groups are allocated on the basis of ornamental features, florescence periods, and frequency of occurrence within the anthropogenic megalopolis, and the group of rare and protected species is separated. It is indicated that ornamental plants of native flora, which were spontaneously introduced into the Donetsk-Makeevka megalopolis gardening, perform aesthetic and sanitation functions as well as have show, cognitive, and educational values.